

TÜRK SOSYAL HAYATINDA AİLE

1. ÜNİTE:

TOPLUMSAL BİR KURUM OLARAK AİLE

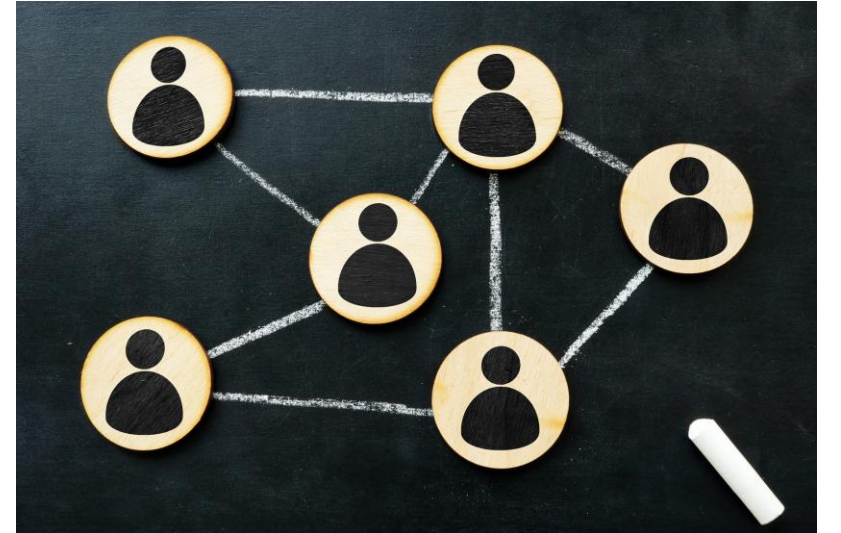
Aileyi Tanımak

- Toplumda yaşıyan insanların hedefleri ve planları vardır. Bunları gerçekleştirmek için bazı ihtiyaçların karşılanması gerekir.
- Bazı ihtiyaçları bireyler tek başına karşılayabilir, ancak bazı temel ihtiyaçlar sadece aile ile karşılanabilir.
- Aile, bu temel ihtiyaçları karşılayan en önemli yapıdır.

Toplumsal Bir Kurum Olarak Aile

- **Kurum**; toplumsal yapının düzenini sağlayan, bireyin üreme, barınma, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulmuş kalıcı yapılardır.
- Aile, eğitim, din, ekonomi gibi temel kurumlar toplumun değerlerini ve kurallarını belirlemede etkilidir.
- Bu kurumlar ayrıca toplumsal sorunların çözümüne ve ihtiyaçların karşılanmasına yardımcı olur.

Ailenin Önemi ve Tanımı

- Aile, tarihin her döneminde ve her toplumda var olmuş, toplumun en temel kurumudur.
- Aile, insan neslinin devamını sağlar.
- Toplumsallaşma süreci ilk olarak ailede başlar.
- Aile, maddi ve manevi bilgilerin yeni nesillere aktarıldığı yerdir.
- Aile; biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal ve hukuksal yönleri olan bir birimdir.
- Değerlerin, kültürün ve geleneklerin korunması ve aktarılmasında aile en önemli kurumdur.

- **Kent Ailesi:** Kentlerde yaşar, genellikle **çekirdek aile** yapısındadır. "Modern aile" olarak da adlandırılır.
- Geçimlerini sanayi ve hizmet sektöründe çalışarak sağlarlar. Çocuk sayısı azdır.
- Akrabalık ve komşuluk ilişkileri daha zayıftır. Temel ihtiyaçlar başkalarının üretimiyle karşılanır.

Birey Sayısına Göre Aile Türleri

- Birey sayısına göre aileler; **geniş aile**, **geçiş dönemi geniş ailesi**, **çekirdek aile** ve **yeni geniş aile** olarak dörde ayrılır.
- **Geniş Aile**: Kan bağı olan birkaç ailenin bir arada yaşadığı aile türüdür. Genellikle geleneksel toplumlarda görülür.
- Anne, baba, evlenmemiş veya evli çocuklar ve diğer akrabalarından oluşur. Kırsal bölgelerde yaşar ve geçimini tarım/hayvancılıkla sağlar.
- Cinsiyet, yaş gibi özelliklere göre hiyerarşik bir iş bölümü vardır. Aile kararlarını en yaşlılar alır ve denetler.
- Akrabalık bağları, dayanışma ve mahremiyet güçlüdür. Birden fazla kuşak bir arada yaşar ve çok işlevlidir.

Geçiş Dönemi Geniş Ailesi ve Çekirdek Aile

- **Geçiş Dönemi Geniş Ailesi:** Sanayileşmeyle kırsaldan kente göç sonucu ortaya çıkmıştır. Geniş ailenin çekirdek aileye dönüşme sürecidir.
- Kardeşlerin kurduğu yeni aileler aynı hanede değil, yakın yerlerde yaşar. "Kasaba ailesi" olarak da adlandırılır.
- Hem geleneksel geniş aile hem de çekirdek ailenin özelliklerini taşır. Aile bireyleri arasındaki ilişkiler hala güçlüdür.
- Geniş ailenin aksine ekonomik kararları kendisi alabilir.

- **Çekirdek Aile:** Sanayi Devrimi sonrası sosyal ve ekonomik değişimlerle ortaya çıkmıştır. Anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşur.
- Genellikle kentlerde görülür ve "modern aile" veya "kent ailesi" denir.
- Geniş aileden farkı, işlevlerde ve birey sayısında azalma olmasıdır.
- Aileyle ilgili kararları çekirdek ailenin bireyleri birlikte alır, daha eşitlikçidir.
- İlişkiler daha yoğun ve doğrudandır, bireyler daha yakın bağlar kurar.
- Dayanışma ve yardımlaşma konusunda etkindirler.

Geniş Aile ve ekirdek Ailenin İşlevleri Karşılaştırması

- **Biyolojik İşlev:** Her iki aile türü de neslin devamını amaçlar.
- **Psikolojik İşlev:** Geniş ailede duygusal bağ güçlü, dayanışma ve "biz" duygusu ön plandadır. Çekirdek ailede "ben" duygusu belirgin olup samimi ilişkiler aile içinde karşılanır.
- **Eğitim İşlevi:** Geniş ailede eğitim ağırlıklı olarak ailede verilir, ocuk ailenin değerlerine göre yetişir. Çekirdek ailede eğitim hem ailede hem de okulda gerçekleşir.
- **Ekonomik İşlev:** Geniş ailede gelir en yaşlı erkeğin denetimindedir, ortak mülkiyet anlayışı vardır. Çekirdek aile bir üretim birimi olmaktan uzaklaşmış, anne baba evin giderlerini üstlenmiştir.

- Ailenin toplumsal alandaki işlevi ve etkisi bu şekilde görülür.
- Ailedeki değerler, bireyin ahlaki anlayışını şekillendirir ve toplumsal normlara uyumlu bir kişilik oluşturmaya katkı sağlar.
- Aile kültürünün toplumsal normları ve değerleri etkileyebilecek güçlü bir rolü vardır.
- Aile bireyleri arasındaki iletişim tarzları toplumsal iletişim ve ilişkilere de yansır.
- Sağlıklı aile içi iletişim, bireyin toplumla doğru ve etkili iletişim kurmasına yardımcı olur. Bu da toplumsal dengeyi oluşturur.

Ailenin Değişimi ve Kurumlar Arası İlişki

- Aile, toplumda ve dünyada meydana gelen değişimlerden en çok etkilenen kurumlardan biridir.
- Ailenin yapısındaki ve işlevlerindeki değişimler eğitim, ekonomi, siyaset, hukuk gibi diğer kurumları da etkiler.
- Kurumların birindeki değişim diğerlerinde de değişimlere yol açar.
- Bazı kurumlar zamanla işlevlerini kısmen veya tamamen diğer kurumlara devredebilir.

- Örneğin, Sanayi Devrimi ile çekirdek ailenin ortaya çıkması, geleneksel geniş ailenin bazı işlevlerinin azalmasına ve diğer kurumlarca üstlenilmesine neden olmuştur.
- Geleneksel geniş ailede herkes üretim sürecine katkıda bulunurken, çocuk eğitimi daha çok aile büyükleri tarafından verilen mesleki beceriler şeklindeydi.
- Modern çekirdek aile döneminde çocukluk döneminin önemi fark edildi.
- Çocuğun bakım, güvenlik, sağlık, eğitim gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasında ailenin yanı sıra başka kurumlar da devreye girmeye başlamıştır.

Çocuk Bakımında Kurumların Rolü

- Günümüzde **çocuk yuvası, kreş, gündüz bakımevi, çocuk evi, yetiştirme yurdu, özel çocuk kulübü, çocuk destek merkezi** gibi sosyal hizmet kuruluşları, çalışan ebeveynlere ve korunmaya muhtaç çocuklara destek sunar.
- Bu kurumlar çocukların günlük bakımını karşılar, bilişsel, sosyal, duygusal ve motor becerilerinin gelişimine yardımcı olur.

- Sorun çıktığında eşlere **sabır ve hoşgörü** öğütlenir. Topluma da aracılar (hakemler) aracılığıyla arayı düzeltme görevi verilir.
- Sorun çözölemezse güzellikle ayrılmak ve haklara saygı göstermek tavsiye edilir.
- "**Cennet annelerin ayakları altındadır.**" hadisi, Türk toplumunda anneye ve kadına verilen değeri pekiştirmiştir. Bu annelik sadece biyolojik değildir, merhamet ve şefkatle ilgilidir.

Veda Hutbesi ve Eşitlik

- **Hız. Peygamber'in Veda Hutbesi'nde** genel insan haklarının yanı sıra eşlerin haklarından da bahsedilmiştir.
- Hutbede, kadınların haklarına riayet edilmesi ve onlara iyi davranılması tavsiye edilir.
- Kadınlar Allah'ın emaneti olarak alınmış, namus ve iffetleri Allah adına helal edinilmiştir.

- Erkeklerin kadınlar üzerinde hakkı olduğu gibi, kadınların da erkekler üzerinde hakları vardır.
- Kadınların hakkı, geleneklere uygun yiyecek ve giyeceklerinin sağlanmasıdır.
- İslam dinine göre ırk, ten rengi, cinsiyet fark etmeksizin tüm insanlar eşittir. Hz. Peygamber bunu Veda Hutbesi'nde vurgulamıştır. **"Arap'ın Acem'e, beyaz tenlinin siyaha bir üstünlüğü yoktur."**

Aile Sorunları ve Çözümü

- Hz. Peygamber, aileyi karşılıklı anlayış ve olgunlukla ayakta kalan bir kurum olarak görmüş, hak ve görevleri net belirlememiştir.
- Her ailenin kendi dinamikleri farklıdır, bu nedenle sorunları dışarıdan çözmek zordur.
- Sorunlar büyümeden çözülmeli veya ortaya çıktığında hemen müdahale edilmelidir.
- Bu, aile bireylerinin kişilikleri ve ahlaki özellikleriyle ilgilidir.
- Hz. Peygamber'in tavsiyeleri hukuki durumlardan çok, tarafların olgunluğa erişmesine yöneliktir.
- Tarih boyunca İslam toplumlarında aile hayatının sağlam temeller üzerine kurulmasında bu yaklaşım etkili olmuştur.

- Bu aileler giyim, yeme-içme, konuşma, kadın-erkek ilişkileri gibi konularda **Avrupalı tarzı** benimsemiştir.
- Zengin ailelerin evleri Avrupa eşyalarıyla döşenmiş, yabancı veya azınlık mürebbiyeler ve hizmetçiler çalıştırılmıştır.
- Ancak Osmanlı toplumunun büyük bölümünde geleneksel aile yapısı devam etmiştir.

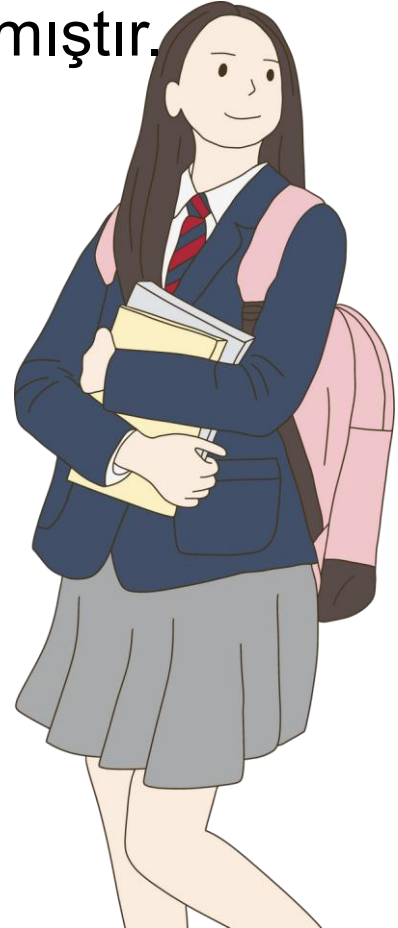

Kadının Eğitimi ve Aydınların Görüşleri

- Batılılaşma Dönemi'nde kadının eğitimi konusunda önemli değişimler yaşanmıştır.
- Tanzimat'tan önce kız çocuklarının eğitimi genellikle sübyan mektepleriyle sınırlıydı.
- Tanzimat'la birlikte kız çocukları daha üst düzeyde eğitim almaya başlamıştır.
- **Sultan Abdülmecit**'in annesi **Bezmiâlem Valide Sultan**, eğitim alanındaki yeniliklere katkıda bulunmuş, rüştiye (ortaokul) üstü ilk sivil kız okulunun açılmasına öncülük etmiştir.

- **Rüştiye mektepleri**, 12-16 yaş arası çocukların eğitim aldığı kurumlardı. Kız öğrencileri teşvik için kız rüştiyeleri açılmıştır.
- Hanedan üyesi bir kadının eğitim kurumuna öncülük etmesi, kız çocuklarının eğitime verilen önemi gösterir.
- **1870'te İstanbul'da Darülmualimat** (Kız Öğretmen Okulu) açılmıştır.
- Kız ebelik okulu, sanat okulu gibi yerlerin yanı sıra **1913-1914'te İstanbul İnas Sultanisi** (Kız Lisesi) açılmıştır.

Kadınların Yükseköğrenimi ve Sosyal Hayata Katılımı

- **1915'te İstanbul Darülfünunu**'nda (Üniversite) kadınlar için konferanslar verilmeye başlanmıştır.
- Aynı yıl **İnas Darülfünunu** adı ile kızlara modern üniversite eğitimi veren bir yükseköğretim kurumu açılmıştır.
- Bu eğitim kurumu kadınların akademik alanda ilerlemesini ve meslek sahibi olmasını sağlamıştır.
- Bu eğitim hamleleri, eğitimin önemini ve eğitimde cinsiyet eşitliği çabasını gösterir.
- Batılılaşma Dönemi'nde kadınların eğitimden daha fazla yararlanması, toplumsal ve ekonomik rollerinin artmasını ve kadın haklarının genişlemesini sağlamıştır.

Kadın Haklarının Gelişimi ve Kadın Yazarlar

- Kadınlar **1897'de ücretli işçi, 1913'te devlet memuru** olma hakkı kazanmıştır.
- Bu durum, kadına yönelik bakış açısını ve sosyal statüsünü olumlu etkilemiştir.
- Kadınlar bilim, sanat, basın-yayın, edebiyat gibi alanlarda daha etkin olmaya başlamıştır.
- Kadın haklarının gündemde tutulmasında dernek, gazete, dergi ve kitapların rolü olmuştur.

- Ebeveynler çocuklarının duygularını anlamak ve onlara destek olmak için **zaman ayırmalıdır**. Düzenli konuşmak ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamak ilişkileri güçlendirir.
- Ebeveynler hem kendi hem de çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak için **zamanlarını etkili yönetmelidir**. Fiziksel ve psikolojik sağlık için düzenli spor yapılmalı, sağlıklı beslenilmeli ve etkinliklere katılınmalıdır.
- Tek ebeveynliğin zorlukları ve çözümleri hakkında "**Aile ve Boşanma Süreci Danışmanlığı Hizmeti**" gibi konularda bilinçlendirme yapılmalıdır. Bu destekler ailelerin yaşam kalitesini artırır.

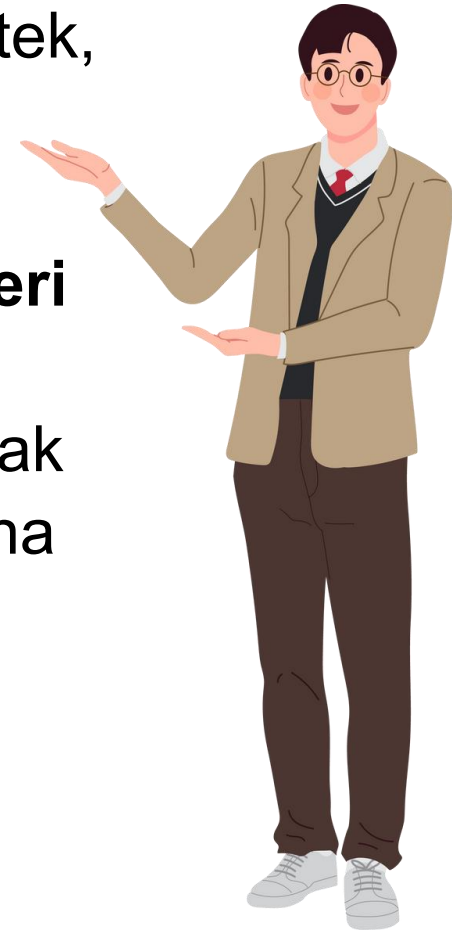
Ebeveyn Bakımından Yoksun Çocukların Durumu ve Çözüm Önerileri

- Ebeveyn bakımından yoksun çocuklar; terk edilmiş, ihmal edilmiş veya ebeveynleri vefat etmiş çocuklardır.
- Bu durum, çocuklarda sevgi, güven, şefkat gibi duyguların yeterince kazanılamamasına neden olabilir. Etkileri çocuğun yaşına, kişiliğine ve çevresine göre değişir.
- Bazı çocuklar kaygı, yalnızlık, tutarsız davranışlar gösterme veya karar vermede hata yapma gibi durumlar yaşayabilir.

Ebeveyn Bakımından Yoksun Çocuklara Yönelik Çözüm Önerileri

- Çocuklar bu dönemde güvenilebilecekleri **öğretmen, akraba gibi yetişkinlerden destek** alabilir veya benzer deneyimleri yaşayan çocuklarla bir araya gelebilecekleri **destek gruplarına** katılabilir.
- Çocuğa **psikolojik destek sağlamak** önemlidir. Psikolojik destek, yalnızlık duygusuyla başa çıkmasına yardımcı olur.
- Çocukların kendilerini güvende hissedebilecekleri, duygusal ihtiyaçlarının karşılanabileceği ve **rutinlerini oluşturabilecekleri ortamlar** yaratmak önemlidir.
- Hobiler edinmek, ilgi alanlarını keşfetmek ve aktivitelere katılmak çocuğun **öz güvenini artırabilir** ve yeni arkadaşlıklar kurmasına yardımcı olabilir.

Miras ve Mal Paylaşımı Sorunları

- Ölüm, boşanma gibi olaylar sonucunda aile bireyleri mal veya **miras paylaşımı** yapmak durumunda kalabilir.
- Paylaşım sırasında aile bireyleri arasında **tartışmalar** yaşanabilir.
- Bu durum, duygusal stres ve gerginliği tetikleyerek endişe, öfke, hüzün, hayal kırıklığı gibi duygusal tepkilere neden olabilir.

